

Gesztesy Mihály életműve

A szegedi szociáldemokrata mozgalom baloldali irányzatához tartozott. Tevékenységére, gondolkodására döntően hatott családi származása, mostoha munkakörülményei. 1909. augusztus 30-án született Obecsén, szegény munkáscsaládban. Apja, Gesztesy András gyári dolgozó, anyja Szabó Julanna varrónő volt.

A szülők iparostanoncra adták a fiukat, aki 1926 és 1928 között tanulta ki az asztalosmesterséget. Szabadulása után segédként került Pestre a Mandel-féle faüzembe. Tagja lett a Famunkások Szakszervezetének, ahol hamarosan megismerkedett radikálisan gondolkodó munkatársaival és az általuk képviselt baloldali eszményekkel. Sűrűn eljárat a Népsház utcai szakszervezeti székházba politizálni, s ott került kapcsolatba az illegális kommunista párttal. 1930-ban visszakérült Szegedre a börtönben levő Szlavonia Bútorgyára. Itt különböző elitéltek dolgoztak, akiket keresztül kapcsolatot lehetett kiépíteni a zárkában szülő politikai foglyokkal. Elsősorban ez a körülmény magyarázza, hogy Gesztesy Mihály tulajdonképp ekkor kapta első konkrét feladatát: létesíteni összeköttetést a politikai foglyok és a külvilág között, oldja meg az üzenetességét.

Egy Zsupán nevű cseh elítélt segítségével felvette a kapcsolatot a foglyokkal. Így építette ki a KMP a Vörös Segély „fekete vona-

lát" a börtönbe. Ez azt jelentette, hogy a központ által folyósított pénz, élelmiszer, sajtó és különböző mozgalmi kiadványokat (pl. a Sallai Imre és Fürst Sándor életéről szóló broszúrát) ő csempészte be a cellákba. De vállalta levelek külföldre juttatását és a Vörös Segély bélyegek terjesztését is. Munkájában segítettek, illetve utasításokkal látták el Gera Sándor és Gladics József. Ők bízták meg, hogy Szegeden, Szegregen és Sándorfalván szervezzen kommunista ifjúsági sejteteket. Gyakran járt ki a falvakba Dobó Miklós és Gombkötő Péter társaságában előadásokat tartani, mozgalmi dalokat tanítani.

A Gombkötő Péterrel végzett illegális kommunista szervezkedés miatt 1933 áprilisában letartóztatták. A bíróság rövid tárgyalás után egy évre ítélte, 1934. május 2-án szabadult. 1939-től újabb feladatokkal bízták meg. Figyelmét és energiáját a háborúellenes propaganda mellett szentelnie. Ennek jegyében vett részt a Hétvezér utcai Munkásokotthonban a „Házi Újság” szerkesztésében. Ugyancsak ilyen szellemben agitálták a háborúba menő ismerősöket, hangsúlyozták, hogy a Szovjetunió legyőzhetetlen, s ha már a fronton vannak elsőként adják meg magukat a Vörös Hadseregnek.

A felszabadulás a szegedi Kertész-féle bútorüzemben érte. 1944. október 11-től ígyleténél a KMP a Vörös Segély „fekete vona-

lát" a börtönbe. Ez azt jelentette, hogy a központ által folyósított pénz, élelmiszer, sajtó és különböző mozgalmi kiadványokat (pl. a Sallai Imre és Fürst Sándor életéről szóló broszúrát) ő csempészte be a cellákba. De vállalta levelek külföldre juttatását és a Vörös Segély bélyegek terjesztését is. Munkájában segítettek, illetve utasításokkal látták el Gera Sándor és Gladics József. Ők bízták meg, hogy Szegeden, Szegregen és Sándorfalván szervezzen kommunista ifjúsági sejteteket. Gyakran járt ki a falvakba Dobó Miklós és Gombkötő Péter társaságában előadásokat tartani, mozgalmi dalokat tanítani.

Szovjet kiállítás Budapestén

A Szovjet Tudományos Akadémia legújabb kutatási eredményeit bemutató kiállítás nyílik szeptember 10-én Budapesten, a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában. Az Új anyagok című tárlaton a Szovjetunió népgazdasága műszaki-tudományos haladásának meggyorsítását szolgáló új technikákkal ismerkedhetnek meg a látogatók.

A kiállítás hét fő részéből áll. A tárlóban látható lesz egy kristályosító berendezés, amellyel tűzálló monokristályok növeszthetők. Bemutatnak olyan üvegszál-fényvezetőket, amelyek a telefonhálózatban alkalmaznak, s a jövőben a kábeltelevíziós, a számítástechnika, az ipari automatizálás, a közlekedés és a szállítás, valamint az energetika területén is felhasználhatnak. Kiállítanak több olyan műszert is, amely új felvevő anyagok alkalmazásával működik, valamint tűzálló vegyületek modelljeit, amelyekkel jelentős elektromos energia takarítható meg. A gépméret mérésének új módszerével is megismerkedhetnek a Semmelweis utcai kulturális központ látogatói. Külön csoportban állítják ki az orvostudományt és a mezőgazdaságot szolgáló új preparátumokat. Látható lesz közöttük a Ferroceron, amely egyebek mellett ortézis- és garatbetegségek gyógyítását szolgálja. A kiállítás jelentős részében hő- és tűzálló polimer anyagok, olcsó adalekanyagú fenolgyantákat is bemutatnak. A tudományos tárlat foglalkozik a porkohászati kutatásokkal is, amelyek új teret adnak a fémekkel való takarékoskodásra és a munkatermelékenység növelésére.

A kiállítás két hétig fogadja majd az érdeklődőket.

Műtrágya-üzem

Új, folyékony műtrágyát készítő üzem építését kezdték meg a Vas megyei Sárvar közelében. A csaknem 60 millió forinttal beruházással mintegy félszáz mezőgazdasági nagyüzemben teremt meg a gazdaságosabb műtrágya-felhasználás feltételeit a Bábólnai Ipari Kitermelési Rendszer.

Az új üzem a jövő év októberében kezdi meg a működését. Évente 10 000 tonna folyékony műtrágyát állít majd elő olyan zárt rendszerben, amely eleve lehetne lenné teszi, hogy mérgező anyag károsítsa a környezetet. A folyékony műtrágya a szemesnél lényegesen nagyobb hatástartományban alkalmazható, s ugyanakkor megszűnnek a gazdaságok tetemes tárolási veszteségei is.

Ifj. Lele József (MTI)

Takarékosság a műanyagokkal

A World Watch Institute – ez az intézmény számol a világ természeti kincséről és a környezetet terhelő adatokról – egy tanulmányban azt jósolja, hogy a műanyagoknak a jövőben szerepük lesz az energiatörősségi takarékoskodásban.

A természetes anyagokból való termékek gyártásához ugyanis gyakran több energiára van szükség, mint a nekik megfelelő műanyagoké. Arra is számítanak, hogy némely műanyag más anyagnál jobb hőszigetelő. Mindenesetre a jövőben a műanyagokkal is takarékos-

kodni kell, különösen a csomagolóanyagok területén. A műanyagok felhasználásának 30%-t használják fel. A kilencvenes évek végéig ez az érték várhatóan 6 százalékkal nő. Ezek az adatok arra hívják fel a figyelmet, hogy mennyire fontos a szénhidrogéneket más anyagokkal helyettesíteni mindenütt, ahol csak lehet.

M? HOL? MIKOR?

1985. AUGUSZTUS 29., CSÜTÖRTÖK
NÉV NAP: BEATRIX, ERNA
A Nap kel 5 óra 58 perckor, és nyugszik 19 óra 31 perckor.
A Hold kel 19 óra 38 perckor, és nyugszik 4 óra 20 perckor.

VIZALÁSI
A Tisza vizállása Szegednél szerdán plusz 160 cm (álló).

HETVEN ÉVE
születet: Ingrid Bergmann (1915–1982) svéd színésznő, 1934-től 1978-ig filmvezető, és a filmművészet világhírű nagy egyéniségei közé emelkedett szépségével és játékaival.

KÉTSZAZÖT ÉVE
születet: Jean Auguste Dominique Ingres (1780–1869) francia festő, a francia klasszicizmus legjelentősebb művészeinek egyike.

MOZIK
Vörös Csillag: délelőtt: 10, délután: 16, este: 19, 21 óra és háromnegyed 8 órakor: Megfelelő ember, kényes feladatra (színes, magyar, II. helyért) Csak 15 éves felülieknek!
Fáklya: háromnegyed 3, negyed 6 és fél 8 órakor: Török lamerő (színes, m. b. francia filmvígjáték).
Kert: este 9 órakor: Nyomás, utána: (színes, m. b. olasz filmvígjáték).
Kiskőrösi Halászcserde, Kert: este 21 órakor: Karatózó Cobra (színes, m. b. japán krimi, III. helyért).

ÜGYVELETES
GYÓGYSZERTÁR
Klauzál tér 3. szám (13/37-es). Este 8 órától reggel 7-ig. Csak sürgős esetben.

BALESETI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI FELVÉTELI ÜGYVELET
Ma a balesetet szenvedett személyek: Szegeden az Idegsebészeti Klinikára (Pécsi u. 4.) veszi fel, sebészeti és urológiai felvételi ügyeletet a II. Kórház (Tolbuhin sgt. 57.) tart.

ÉJSZAKAI ORVOSI ÜGYVELET
Este 7 órától reggel 7 óráig a felnőtt lakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.

GYERMEKORVOSI ÜGYVELET
Munkanapokon 13 órától másnap reggel fél 8 óráig, szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 órától másnap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. szám alatti körzeti gyermekorvosi rendelőben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

FOGORVOSI ÜGYVELET
Mindennap este 22 órától reggel 6 óráig, szombaton reggel 7 órától hétfő reggel 7 óráig: Szeged, Zöld Sándor u. 1-3. Telefon: 14-324.

SOS LELKISEGÉLYSZOLGÁLAT
Mindennap este 7-től reggel 7-ig. Telefon: 11-000.

TÉVÉ
8.25: Tv-torna – (ism.)
8.30: Szünidei matiné
8.30: A csontok útja – román történelmi kalandfilm
11.15: Képpújság
17.00: Hírek
17.05: Műsoron a számítógép – angol dok.-film-sorozat – (ism.)

8.25: Képpújság
17.35: Pulzus
18.30: Telesport
18.55: Reklám
19.10: Tv-torna
19.15: Esti mese
19.30: Tv-híradó
20.00: Szegény zsebtolvaj – francia film
22.25: Népdalkörösök
22.35: Hírhatár
23.30: Tv-híradó 3.
23.40: Himnusz

BUDAPEST 2.
18.25: Képpújság
18.30: Utópia – Fűrész története – (ism.)
19.00: Az istállóba a befutóig – kanadai dok.-film – (ism.)
19.50: Fontánai hírtörők, avagy a Detunata bazaltjai – román kisfilm – (ism.)
20.00: Zenés Nyári Esték – Albert Lortzing:
Az operapóba – (ism.)
20.55: Tv-híradó 2.
21.15: Száz híres festmény – angol rövidfilm
21.20: Kenya szafarija és anélkül – NSZK rövidfilm
22.05: Képpújság

BELGRÁD 1.
17.30: Magyar nyelvű tv-napló
17.50: Videodalok
18.00: Hírek
18.05: TV-naptár
18.15: A fehér cigánygyerekek – sorozat gyerekeknek
18.45: Szórakoztató műsor
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-napló
20.00: Politikai magazin
21.05: Amerikai egyetemi körök koncertje

BELGRÁD 2.
19.00: Fiatalos ritmusok
19.30: Tv-napló
20.00: Flandria oroszánja – filmsorozat
20.55: Hírek
21.00: Shakespeare:
A makrancos hölgy – színházi előadás
ÚJVIDEK
14.30: Nyári délután
17.30: Tv-híradó 1., magyarul és szerbhorvátul
18.15: Gyermekműsor
18.45: Emberék, korok, zene
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-híradó 2., magyarul
20.00: Jókendű emberek – francia játékfilm
21.00: Anna és a lopók – román játékfilm
22.00: Tv-híradó 2., szerbhorvátul

8.25: Köznapi ügyeink
8.30: Purcell: Dido és Aeneas háromfelvonásos opera
9.45: A gyermekeknek írta J. S. Bach
10.05: Hazai vizeink krónikája
10.35: Labirintus – (ism.)
10.50: Katonadalok
11.07: Weiner: Leó tanítványai muzsikálnak – 12.
11.39: Védett férfiak – Robert Merle regénye – 20.
12.45: Világhírlap
13.00: Beethoven: C-dúr zongoraverseny
13.40: Kaposújka a győri körzeti stúdiót
14.09: A magyar széppróza százada – Petőfi Sándor: Őti rajzok, Őti levelek – (ism.)
14.25: Tíz opera – tíz tenorhős Puccini: Manon Lescaut
14.54: Olvasókör
15.24: Népi dallamok nagy mesterek kezében – Janáček-művek – 2.
16.05: Kérhetek valamit? – A Gyermekrádió kívánságműsora
17.00: Világörldalmi dekameron
17.41: Nótacsokor
18.15: Hol volt, hol nem volt...
18.25: Mai könyvajánlatunk
19.15: Vallomások a szülőföldről
20.20: A magyar opera nyomában – 15.
21.00: Félóra népzene
21.30: Változatok – a történelemre – A negyvenyolcasság hagyománya
22.20: Tíz perc külpolitika
22.30: A Magyar Rádió és Televízió énekkara énekel
22.54: Kávécsereje, dinnyefa Kecskeméten
23.04: Arturo Toscanini Mozart-műveket vezényel

0.15: Ejlé...
4.20: Ejlé...
8.05: Loránd István műveiből
8.20: A Szabó család – (ism.)
8.50: Tíz perc külpolitika – (ism.)
9.05: Napközben – zenés délelőtti Közben:
10.20: A 04. 05. 07 jelenti
10.45: Látjuk, hallottuk
12.10: Fűvőszárítók
12.30: „Énekeltem én: Agasvári Sándorné”
12.45: Palóc népdalkörök énekelnek
13.05: Nosztalgiahullám
14.00: Magyar Imre népi zenekarának felvételeiből
14.15: Idősebbek hullámhosszán
15.05: Tudományos könyvespolc
15.10: Operaságok
15.45: Törvénykönyv – (ism.)
16.00: Dani uraságok – 1. Agh István regénye
16.52: Hajdú Mihály: Hortobágyi nóták
17.05: Székelykeresztény gitárosok, Lattmann Béla bögők, Lakatos Antal szaxofonisták
17.25: Tanakodó – a tudás áráról
18.20: Tudósítás – A Magyarországi-Bulgária Labdarúgó Ifjúsági VB mérkőzéséről
18.30: Szergej Liszt
19.05: Johann Strauss operettjeiből
20.03: A Poptársaság dalaiból
20.50: Közfelvités a súlyemelő VB-ről
21.05: Rádiószínház – Az ötdik szízső – Moldova György hangjátéka
21.48: Csodautó és társai – 2.
22.30: Nóták
23.20: A Duran Duran együttes 1982-es koncertje a Hammersmith Odeonban
24.00: Virágénekek
0.15: –
4.20: Ejlé...
3. MŰSOR
9.08: Magyarán szólva – (ism.)
9.23: Szimfonikus zene
11.08: Piliánakép
11.13: Dzsesszárvízűm
11.45: Kamarazene
13.05: Zár-az atomsorompó? – (ism.)
13.35: Charly néne – részletek
Aldobolyi Nagy György – Szemes Iván zenés játékaiból
14.10: Zenekari muzsika
14.40: Egy pálya vonzásában
15.00: Pophullám
16.00: Schubert-muzsika
16.41: Baritonáriák
17.54: A Magyar Rézfúvószenekar 25 éve – 2.
18.30: In lumbra materna – A Magyar Rádió román nyelvű nemzetiségi műsora Szolnokról
19.05: A Tatrai-vonósnégyes Haydn-felvételeiből
20.15: Kilátó – (ism.)
21.00: Rádióhangversenyekről
21.30: Zenekari muzsika
22.46: A Magyar Rádió elektronikus zenei stúdiójának felvételeiből

Hagyományok Táépén

Édös száájúak

„Az újjunk sé egyforma, ugyé? Akkor hogy lönnek egyformák munk. embörök? Van, aki a mönyecskéket szeretel, van aki iszik, más mögénten a cigit rájga. En kalácsos vagyok.”

Kalács. Bálint Sándor gyűjtése nyomán „van essös (S alakú), fontos (fonatos), kerekkalács, továbbá a szegedi régiségben (1554.) fonatos-, vajas-, tyúkonyos-kalács. Tölteleke szerint lehet almás-, diós-, lékváros-, mákos-, túruskalács. Ha töltele nélkül, akkor úreskalács. A tápaiak tudatában a kalács elsősorban a lakodalmi üreskalácsot jelenti. A rúd alakúakat felszelve fogyasztották a vendégek, a pereckalácsot a vófely vtté borosúvegy nyakán, ezért vófelykalácsnak mondták. Az esküvőről hazatérő ifjú pár a sátorbejártnál törték ketté. Amelyik nagyobb bat tört – a hiedelem szerint – az élt tovább, vagyis hosszabb ideig. „Ahun nagy lagzit csaptak, ott mindön szomszéd keminécsébe sült a fontoskalács, hogy fél falu azt ötte.” A lagzis kalácsot hasonló a hűsvéti magyaros, más néven mögyorós, amelyet, hogy minél magasabbra keljen, vaslábasban sütötték. Sütés előtt tojássárgájával kenték, hogy sülés után szép róros legyen. „Vétök a kötteskalácsot késsel vágni. Törtük, az mög szépen, szálába hasatt, a számba finoman szét-foszlott.”

Gyermekkorom emlékei között öröm a disznóbábi madár alakú pipiskét vagy pacstirtát. Azt is kélt tésztából süttötte nagyanyám. Két szem bors volt a szeme, a hátára söt, köményt, máskor még örölt borsot szört ízesítő gyanánt. A guba böjtös eledel volt.

A töltelekes sütemények közül a rétest és a bélest kedvelték atyámfiai. Ma se igazi a karácsony és a búcsú

Táépén rétes nélkül. „Jaj, de sokat kerülgettem az asztalt mönyecské koromba. Annyi rétest hongerítottam, hogy csak na. Mégsé untam mög, mert a rétest minnyájan nagyon szeretttük. Süttötem dióst, mákóst, almást, lékvárost, meggyest, túrusat, még tökös rétest is.”

A lepény alighanem „hazajta” a rétesfélét. Szokás volt, hogy az új kemencében először lepényt süttöttek. Módosak túrósvajast, a szegényebbek pedig kruplis lepényt. Ugyancsak lepény sült aratás végeztével, aminek végzési lepény volt a neve. Nagyanyám minden szombat délre süttött lepényt. Módos gazdaasszony volt, mégis szívesen süttötte a kruplis lepényt és a kaprosit is. A pite, a málé, a fánk, a tuborék, a hajtogatt, s megannyi más sült tészta a tápaiak nyelvében kalács, sőt kalácsnak mondjuk a süteményféleket is, mert tudatunkban, cukrászkészítmény a sütemény; ami otthon sül, az kalács.”

Cukrász igen későn, 1955-ben került először Táépára, Bíró László, szegedi cukrász mester személyében.

Holzzer Gyula cukrász volt a mesterem. Harminckettében felszabadultam. A katonáskodás után megnősültem, s nemsokára önálló lettem Szegeden. Kérem, akkor huszonkét cukrász működött itt. Táépé nehezen fogadott bennünket. Szinte hihetetlen, hogy milyen rövid idő alatt nagyon megszerették készítményeimet. Nem győztük a sok lagzit, torta, és más családi eseményekre igényelt sütemények készítését. Hamar rájöttem, hogy a tápaiak édös száájúak. Kifünn tanulóim voltak – ma már mind önálló mester, nagyon büszke vagyok rájuk: Nagy Józsi, Lele Pista és Terhős Józsa. A jó kapcsolatot mutatja kérem, hogy volt téfi